

[č']izóljĭ — « greu », xǝ[č']pǝlav'ĭnu — « barem jumătate », cf. în limba rusă literară: тяжёлый, хоть. În toate celelalte cazuri [t'] de la Socolinți corespunde fonemului [t']: [t']e'mn'e[t'] — « a se întuneca » ș.a. Asibilarea fonemului [d'] nu se constată.

7. Grupul consonantic [kt] se rostește la Socolinți ca [xt], de ex.: [xt]ó — « cine? », u'á[xt]ǝx — « în acte », γ'da[xt]órǝm — « la doctori ». Disimilarea ocluzivei [k] față de [t] se întâlnește în multe graiuri velicoruse ⁴⁵, meridionale și septentrionale. Fenomenul e cunoscut și în limba română ⁴⁶.

8. În cuvintele pătrunse din limba romină consoanele își păstrează înaintea de e, i, de semivocala ǝ și de apendicele palatal final ĭ gradul de palatalizare propriu limbii romine, pe care îl vom nota cu un punct în partea de sus din dreapta consoanei. De ex.: kal'itá[t']eⁱ — iar nu kalitá[t']eⁱ; mo[t']iv — iar nu mo[t']i^u; májet~[n']ǝámurⁱ — « are rude », iar nu [n']ǝámurⁱ; bukuré[št'], iar nu bukuré[št'] ș.a.

9. Din graiul moldovenesc înconjurător au fost împrumutate cuvinte care au consoanele « tocite », cum le numește foarte sugestiv acad. Iorgu Iordan, — [š], și [ž] ⁴⁷, de ex.: skrĭj'n[š], cf. mold. scrînciob; n'eⁱ~d'élǝĭ tam ba[ž]ókury — « să nu faci pe-acolo dezordine », unde este clar că Soc. ba[ž]ókury < rom. bațjocură prin intermediul pronunțării moldovenești [bažókuri]. Cf. de asemenea: badla[ž]éli < rom. pălăgele; γo[ž']áx < rom. hogaș (v. Dicț. lb. rom. cont., p. 364).

10. La Socolinți se constată prezența protezei i- în cuvintele [i]ržýt — « nechează » și în [i] γ rúšǝ — « pară » (fruct).

11. Cuvîntul cepǝqe — « inimă » se rostește cu un element vocalic medio-anterior în locul vechiului [ǝ] slab: u'~s'ǝrdǝce — « în inimă ».

12. Notăm, în sfîrșit, pronunțarea v'e[r']x — « sus » și kǝč'eⁱ [r']γá — « cociorvă » cf. lit. bėpx, kocėprá.

Concluzii. Pe baza celor cîteva exemple de mai sus se poate conchide că la Socolinți se vorbește un grai rus care, după două secole și mai bine de dezvoltare independentă, și-a păstrat în chip remarcabil fizionomia sa sud-velicorusă. Influența limbii germane și a celei ucrainene asupra sistemului fonetic al graiului este neglijabilă. În schimb se poate vorbi de o anumită influență din partea limbii romine, în sensul că din ea au intrat un număr apreciabil de cuvinte conținînd sunete necunoscute graiurilor ruse: [š], [ž], consoanele « semi-palatalizate » de tipul [t'] ș.a. Cuvintele pătrunse din limba romină nu au modificat sistemul fonetic ca atare al graiului.

OBSERVAȚII ASUPRA SISTEMULUI MORFOLOGIC

În linii mari sistemul morfologic al graiului rus de la Socolinți manifestă o tot atît de remarcabilă stabilitate ca și aceea pe care am constatat-o în sistemul fonetic. Prezentăm în rîndurile de mai jos cîteva aspecte din sistemul morfologic al graiului, grupîndu-le pe părți de vorbire.

⁴⁵ Vezi de exemplu N. P. Grinkova, V. I. Ciaghișeva, *op. cit.*, pp. 153, 155; P. S. Kuznețov, *О говорах Верхней Пинеги и Верхней Тоймы*, în МИРД, p. 22.

⁴⁶ Vezi, de exemplu, Acad. A. I. Rosetti, *Limba romină în secolele al XIII-lea — al XVI-lea*, București, 1956, p. 118.

⁴⁷ V. Acad. Iorgu Iordan, *op. cit.*, capitolul « Fonetica și ortoepia »; cf. ALR.